

Vapaa-ajan asukkaiden ja muiden monipaikkaisten verkottuminen ja osallistuminen alueellaan

Tapio Tervo

Vapaa-ajan asukkaiden liitto VAAL ry

Vapaa-ajanasukkaiden liitto ry VAAL

- VAAL ry on kaikkien Suomen vapaa-ajanasukkaiden puolestapuhuja
- Suomessa on noin 500 000 vapaa-ajanasuntoa, joita käyttää yli 1,5 miljoonaa ihmistä.
- On tutkittu, että vapaa-ajanasukkaat tuovat merkittävän lisätulon mökkipaikkakunnalleen, ja samalla auttavat pitämään mökkikunnan palvelutarjontaa kunnossa – jo 70 kunnassa on mökkejä enemmän kuin vakituksia asuntoja.
- Olemme osa Omakotiliittoa, joten jokainen jäsen saa Omakotiliiton edut ja vahvuudet
- Meillä on kaksitoista alueyhdistystä ja noin 1000 jäsentä
- Viestintämme tavoittaa kymmeniä tuhansia vapaa-ajanasukkaita ympäri vuoden
- VAAL antaa lausuntoja, vaikuttaa lainsäädäntöön, tekee ja teettää tutkimuksia, ottaa kantaa eri mökkiläisiä koskeviin asioihin, valitsee ”vuoden mökkiläisen” ja toimii aktiivisesti Omakotiliiton kanssa edunvalvojana.
- Olemme verkottuneet tehokkaasti: Mediat, Omakotiliitto, Kuntaliitto, Yliopistot, Ruralia-instituutti, Saaristoasiain neuvottelukunta, Luonnonvarakeskus, Suomen Ympäristökeskus.

Omakotiliitto – asumisen asialla:

• VAALin alueyhdistykset !

- Vapaa-ajan asunnot ry - niille, joiden kunnassa ei ole omaa yhdistystä
- Asikkalan vapaa-ajanasukkaat ry
- Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry
- Kouvolan vapaa-ajanasukkaat ry
- Kuhmoisten kausiasukkaat ry
- Lopen vapaa-ajanasukkaat ry
- Paraisten osavuosisukkaat ry
- Mikkelin seudun vapaa-ajanasukkaat ry
- Tammelan vapaa-ajanasukkaat ry
- Kihniön kausiasukkaat ry
- Keuruun vapaa-ajan asukkaat ry 2019
- Sysmän vapaa-ajan asukkaat 2021

Mitä vapaa- ajanasukasyhdistys tarjoaa..

- **Jäsenilleen:**

- Yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä
- Tapahtumia, tapaamisia ja matkoja
- Hyvät suhteet kuntaan ja virkamiehiin
- Hyvä tietämys oman mökkikunnan asioista
- Verkostoitumista, aloitteellisuutta ja edunvalvontaa
- Alennuksia ja jäsenetuja sekä valtakunnallisesti että alueellisesti
- Kaikki sisarjärjestön Omakotiliiton vahvat edut

- **Mökkikunnalle**

- Strukturoidun yhteyden alueen vapaa-ajan asukkaisiin
- Vapaa-ajan asukkaiden resurssit kunnan käyttöön
- Apua kunnan strategian ja suunnan kehitykseen
- Lisää ohjelmaa ja tekijöitä alueen tapahtumatarjontaan
- Noin 70 kunnassa on jo nyt vapaa-ajan asuntoja on enemmän kuin vakituisia asuntoja

Yhdistysten tyypillistä aluetoimintaa

- Yhdistykset järjestävät alueellaan:
 - Tapahtumia jäsenilleen ja kaikille alueen vapaa-ajan asukkaille
 - Esimerkkinä Hartolan vapaa-ajan asukkaiden ohjelma ennen korona-aikaa kesällä 2019: Tiedotustilaisuus yhdessä kunnan kanssa 19.05, Vuosikokous 25.05, Kirppis ja kesän avaus torilla 02.06, vapaa-ajan asukkaiden messu laavukirkossa 14.07, Tutustuminen kirjastoon 07.07 ja risteily Päijänteellä 20.07.
 - Tiedotus- ja luentotilaisuuksia yhdessä alueen kunnan, viranomaisten tai muiden tahojen kanssa
 - Osallistuvat aktiivisesti alueensa tapahtumiin
 - Ottavat kantaa alueen ilmiöihin ja suunnitelmiin
 - Ovat mukana luomassa alueen strategiaa yhdessä esimerkiksi kunnanvaltuuston, alueorganisaation tai muun hallinnon osan kanssa

Aktiivista edunvalvontaa ja vaikuttamista

- Työn alla juuri nyt:
 - Kaivoslakityöryhmä, VAAL & Okl
 - Postilakiin annettiin lausunto vuonna 2021
 - Sähkömarkkinalakiin vaikutettaessa oli VAAL toisena allekirjoittajana kansalaisaloitteen perustajana
 - Kiinteistöverouudistus
 - Kaavoitus- ja rakennuslaki
 - VAAL mukana LUKE:n työryhmässä, ”Monipaikkainen Suomi”
 - Ollaan mukana ”Mökkiläisen hiilijalanjälkitutkimus”-projektissa. Tuloksena pyritään kartoittamaan mökkiläisen hiilijalanjäljen koko, ja opas sen pienentämisestä.

STEREOTYPIA ”MÖKKILÄISESTÄ”

- Noin 63-vuotias pariskunta, joka ajaa joka viikonloppu pk-seudulta Mäntyharjulle mökille!
- Vapaa-ajan asukkaat/mökkiläiset/kaksipaikkaiset/ monipaikkaiset/kausiasukkaat..
- Korona opetti etätyön mahdollisuuden
 - Kaikista mökkiläisistä etätyötä tekee noin 40 % mökiltä käsin
 - Työikäisistä reilusti yli puolet
- Uusia ilmiöitä; muutto Heinolaan tai Tammisaareen, mökkimatka lyhenee
- Kaksipaikkaisuus kuvaa tilannetta; erilaista elämää kotona ja mökillä
- Tutkimus; ”Mökkiläiset ovat terveempiä!”
- LÄHES JOKA TOINEN SUOMALAINEN ON ”MÖKKILÄINEN”

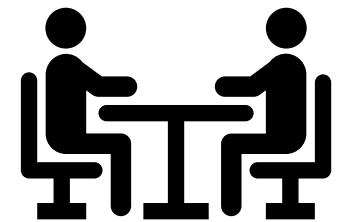

Trendejä

- Ikääntyminen – työpaikkoja maaseudulle (hoiva – mökkitalokkari jne.)
- Lyhyemmät mökkimatkat (polttoaineet, ympäristö)
- Mökillä oleskelupäivät lisääntyvät (Mökkibarometri 70 → 100)
- Etätyö on normaalia
- Mökin varustelu paranee – mahdollistaa ympäri vuoden oleskelun
- Viestintä ja mainonta siirtyy digitaaliseksi, pois paperilehdistä ja –oppaista
- Useilla mökkipaikkakunnilla palvelut huononevat – haettava muualta
 - Esimerkkinä Hartola – poistunut 20 vuodessa; kaksi pt-kauppaa, kaksi rautakauppaa, yksi huoltoasema, R-kioski, kahviloita, kaikki pankit, jne

Vapaa-ajan asukkaiden/monipaikkaisten verkottuminen kunnissa I

- **Vaihtoehdot; Vapaa-ajan asukasyhdistys tai kunnan järjestämä ”Vapaa-ajanasukasvaltuuskunta/Kausiasukasvaltuuskunta”. Joissakin tapauksissa vain Facebook-ryhmä.**
- **Valtuuskunnissa ongelmana demokratia, ja yhdistys- tai yhtiömuodon puuttuminen (ainakin kunnassa)**
 - Ei edustuksellista toimintaa - yleensä vain keskustelua
 - Ei organisoitumista – ei toimeenpanoelintä
 - Koska ei yhdistysmuotoa, ei rahoitusta eikä taloudellisia sitoumuksia
- **Vapaa-ajan asukasyhdistykset, ry-muotoisia**
 - Aktiviteetit, tapahtumat, taloudellinen vastuu
 - Tärkeitä tapahtumajärjestäjiä pienissä maalaiskunnissa
 - ”Kenelle soittaa kun haluat yhteyden vapaa-ajan asukkaisiin”

Vapaa-ajan asukkaiden/monipaikkaisten verkottuminen kunnissa II

- VAALin yhdistysten hallituksessa on usein kunnanvaltuuston tai –hallituksen jäsen edustamassa kuntaa
- Yhdistykset järjestävät paljon yhteisöllisyystilaisuuksia, koulutusta, tiedotusta ja muuta toimintaa (Kesän avaus, rakennuslaki, jätevesilaki, venetsialaiset)
- Useat yhdistykset ovat osallistuneet kuntansa strategiatyöhön
- Yhdistysten toimesta on myös tuotettu ”vapaa-ajanasukasohjelma” kunnille
- Yhdistystoiminnan merkitys maalaiskuntien toiminnassa lisääntyy koko ajan pienten kuntien henkilökunnan vähetessä (vrt Sote-muutos)

Vapaa-ajan asukkaiden/monipaikkaisten verkottuminen muiden alueen toimijoiden kanssa

- Kyläyhdistykset ja –toimikunnat
 - Yhdistyksissä on hallituksen jäseniä sekä kyläyhdistyksessä sekä vapaa-ajanasukasyhdistyksessä
 - Tapahtumia järjestetään yhteistyössä
 - Haaste: ikääntyminen
- Yksityistiekunnat, kalastuskunnat, metsästysseurat
 - Useilla yksityistiekunnilla on jäseninä enemmän vapaa-ajanasukkaita kuin vakituisia
 - Useat seurat ja yhdistykset haluavat lisää jäseniä
- Väljät yhteenliittymät
 - Whatsapp-ryhmät (järviryhmä, venetsialaiset, tiekunta jne)
 - Kirppis, muut yhdistykset, yhteistyö alueella (4H jne)
- Muita; maakuntahallinto, Päijänne-Leader, jne

Vapaa-ajan asukkaiden/monipaikkaisten verkottuminen yritysten kanssa

- Lähes kaikki yhdistyksemme ovat tavanneet paikallisia yrittäjiä, usein yrittäjien paikallisyhdistyksen kautta
- Strukturoidun yhteistyön ongelmana usein vaatimattomasti toimiva yhdistys, tai jäsenenä olevien yrittäjien toimiala
- Alueellista alennus-/tapahtuma-/yhteistyötoimintaa löytyy jonkin verran
- Pääviesti yrittäjille on viestintä: nettisivut kuntoon, nopeat vastaukset
- Vapaa-ajan asukkaat ovat erittäin tärkeitä varsinkin seuraaville:
 - Pt-kauppa
 - Kahvilat, ravintolat ja liikenneasemat
 - Kauneushoito ja kampaamot
 - Rakennusliikkeet, maansiirto, lokapalvelu
 - Rakentajat ja lvi/sähköliikkeet
 - Metsurit ja mökkitalkkarit

Tutkimustietoa

- Sisäasiainministeriön tutkimus 2006 ”Vapaa-ajan asukkaiden osallistuminen kuntien päätöksentekoon”.
- VAALin kyselytutkimus vuodelta 2021 (n. 250, webropol)
- Yhdistysten tutkimuksia
 - Sysmä 2022 (n. 53, Taloustutkimus)
 - Hartola 2020 (n. 210 webropol)

Näissä kolmessa tutkimuksessa oli ensimmäistä kertaa kysymyksiä monipaikkaisuudesta

- Oletko harkinnut muuttaa vapaa-ajan asuntosi pysyväksi asunnoksi?
- Haluaisitko maksaa kuntaveroa myös mökkikuntaa?
- Haluaisitko osallistua mökkikuntasi hallintoon jos se olisi mahdollista?
- Oletko kiinnostunut kaksoiskuntalaisuudesta, jos se olisi mahdollista?

Tutkimustuloksia

- Sysmä 2022

- Aion muuttaa mökin vakituiseksi asunnoksi 2 %
- Olen harkinnut mökin muuttamista vakituiseksi asunnoksi 52 %
- Olen kiinnostunut kaksoiskuntalaisuudesta 19 %

- VAAL –tutkimus 2021

- Haluaisitko maksaa kuntaveroa myös mökkikuntaan Kyllä 64 %
- Voisitko osallistua mökkikuntasi hallintoon,
mikäli se olisi mahdollista Kyllä 17 %

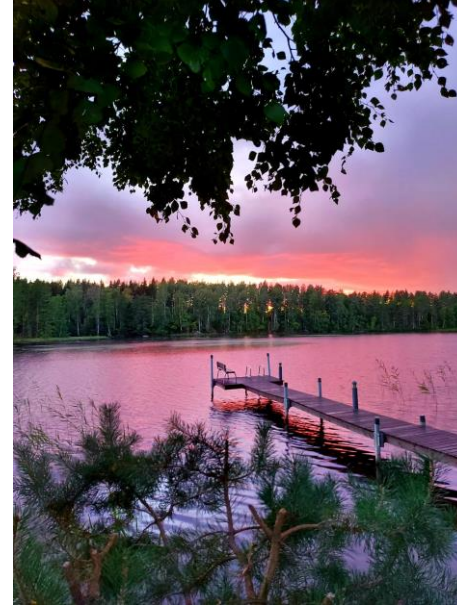
- Hartola VAA 2020

- Aiotko oleskella mökillä ympäri vuoden 45 %
- Aiotko muuttaa mökkisi vakituiseksi asunnoksi 2 %
- Oletko harkinnut muuttaa mökkisi vakituiseksi asunnoksi 14 %

Tulevaisuus..

- Energian ja polttoaineiden hinta?
- Vapaa-ajan asuntojen siirtyminen uusille sukupolville?
- Yhteiskunnan suhtautuminen vapaa-ajan asumiseen?
- Haasteita tuo ikääntyminen, yhdistyksissä aktiivien löytäminen ja pitäminen, muuttuva maailma/viestintäkanavat: onko yhdistysmuoto se ainoa oikea tapa toimia?

Kiitos
mielenkiinnostanne,
ja kaunista syksyä!

